

podržavatelj „zlatne formule hrvatskoga jezika ča-kaj-što“ akademik Radoslav Katičić (Kolo, 2. /2014.; Maslinov vijenac 5, 2016.)

„ta formula, sažeta da sažetija biti ne može, kao uperena strjelica pokazuje u budućnost i sve njezine izazove: ČA-KAJ-ŠTO.“

Drago Štambuk

KRATKO O ARMENSKIM PREZIMENIMA

Armenska riječ *azganun* (prezime) u prijevodu znači ‘rodovsko ime’ (*azg* – ‘rod’, *anun* – m ‘ime’). Većina armenskih prezimena tvorena je od rodovskoga imena pretka s dodatkom sufiksa koji je izražavao pripadnost. U staroarmenskom jeziku to je najčešće bio sufiks *-eanc* koji se je zatim pokratio u *-enc*, a u suvremenom armenskom u oblik *-janc*, a zatim i u *-jan*. Suvremena armenska prezimena uglavnom završavaju na *-jan* ili *-janc*, što znači pripadnost (u ovom slučaju rodu) ili rodovsko ime (*nomen gentis*). Takva su prezimena razmjerno mlada, ali uza sve to korijen proizlazi iz protoindoeuropskoga jezika iz kojega se je razvio i armenski.

U suvremenom armenskom sufiks *-jan* rabi se za tvorbu odnosnih zamjenica, na primjer, *moskovjan* – moskovski, *kijevjan* – kijivski. Primjerice, prezime *Sarkisjan/Sargsjan* izražava bliže srodstvo (kći ili sin nekoga Sarkisa/Sargisa). Taj je oblik ušao u porabu približno od 18. st., kada je osmanska vlada počela provoditi redovit popis stanovništva. Prezime *Sarkisjanc/Sargsjanc* izražava pripadnost čitavomu rodu, podrijetlom od poznatoga Sarkisa/Sargisa. Taj se je oblik vjerojatno pojavio tijekom utvrđivanja feudalnih odnosa u doba Velike Armenije i predstavljao je znak pripadnosti povlaštenomu (ali ne plemićkomu) staležu. Prezimena mnogih istočnih Armenaca nakon pripajanja Zakavkazja ruskomu imperiju dobila su rusi-

ficiranu inačicu s nastavkom *-ov* (Oganesov, Mnacakanov, Nersesov i dr.). Zanimljivo je da nakon rusifikacije pojedina prezimena od kršćanskih imena s nastavkom *-ov* mogu imati i Armenci i Rusi (Osipov, Danilov).

Osim nastavka *-jan/-janc* u armenskom rodoslovlju također ima (oko 1 %) prezimena na *-uni/-unc* koja pripadaju starim oblicima *nomen gentis* poznatih plemićkih rodova gradova-država, korijeni kojih sežu u prvo tisućljeće pr. Kr.: *Arccruni*, *Bagratuni*, *Bo-lunc*, *Mamunc*, *Tonunc*. Armenska prezimena na *-unc*, na primjer, nalazimo u Sjuničkom marzu (županiji).

U armenskim obiteljima i sada se rabe rodovski nadimci ili *cognomen*. U ispravama se obično rodovski nadimak ne rabi, ali ima široku rasprostranjenost, poglavito izvan gradova. Rodovski nadimak tvori se na isti način kao i prezimena, ali mu osnovu ne čini ime, a rodovski je nadimak naslijeđen po zanimanju ili po vrsti djelatnosti (*Terterjanc* – iz svećeničkoga staleža, od armenskoga *terter* – ‘svećenik’), ili je neko osobito obilježje, osobitost osnivača roda (*Tziranjanc* – ‘od mareličinskoga roda’, u čast osnivača roda, nadimak kojega je bio *Tziran* ‘marelica’). Zbog gramatične sličnosti prezimena i nadimaka, sada se i jedni i drugi rabe kao službena prezimena.

Dio je armenskih prezimena motiviran zanimanjima, službama i zanatima: *Berberjan* (‘brijač’), *Bostandžjan* (‘vrtlar’), *Hactuhjan* (‘pekar’), *Hazardžjan* (‘pilar’), *Kartašjan* (‘zidar’), *Semerđžjan* (‘sedlar’), *Terzjan* (‘krojač’), *Voskerčjan* (‘draguljar’),

Žamagorcjan ('urar'). Postoje također armenska prezimena koja su nastala na temelju ljudskoga izgleda ili osobina: *Čahatjan* ('lisičji'), *Karčikjan* ('patuljak'), *Šišmanjan* ('debeljko') i druga.

Nekada se zajedno s imenom naglašavalo i zemljopisno podrijetlo osobe: *Grigor Tatevaci* ('Tatev' – srednjovjekovni samostan iz 9. st. u Sjuničkom marzu / županiji), *Ananija Širakaci* ('Širak' – marz / županija) itd.

U Armenaca se može naići na armenska, starogrčka, starožidovska, iranska, latinska, slavenska imena. Prezimena se isto tako odlikuju velikom raznolikošću: nastavci ili korijeni prezimena mogu biti armenski, turkijski (primjerice: *Guljebekjan*, *Kaputikjan*), starogrčki, starožidovski, iranski (pri-

mjerice, *Aršakuni*, *Bagramjan*, *Nalbandjan*, *Migranjan*, *Pahlavuni*, *Šahnazarjan*, *Tigranjan*...).

U pojedinim armenskim prezimenima i sada postoje prefiksi *melik-* (npr. *Melik-Karapetjan*) koji prikazuje plemićko podrijetlo (arap. *melik* 'kralj', 'gospodin', 'vladar') i *ter-* (npr. *Ter-Petrosjan*) koji rabe duhovne osobe u značenju 'otac' (duhovni).¹

Artur Bagdasarov

¹ Izvori: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D0%BC%D1%8F%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%B8%D0%BC%D1%8F>; <http://vesti-kavkaza.ru/articles/1050.html>

MEĐUNARODNI SLAVISTIČKI KONGRES PO 16. PUT

Od 1929. do danas održano je 16 međunarodnih slavističkih kongresa. Zadnji se održao od 20. do 28. kolovoza 2018. u Beogradu u istome terminu kao i prethodni 2013. u Minsku (Bjelorusija). U želji da se hrvatska opća i stručna javnost bolje upozna s radom ovoga najvećeg i najdugovječnijeg svjetskog slavističkoga okupljanja, osim samoga osvrta na Međunarodni slavistički kongres u Beogradu, opisat će se i neke dodatne informacije o skupu, njegovim organizatorima i vezi Hrvatskoga filološkog društva i Hrvatskoga slavističkog odbora s Međunarodnim slavističkim kongresom. To se čini i zbog toga jer se o njemu na hrvatskome jeziku može doznati iznimno malo: nacionalne enciklopedije, hrvatska Wikipedija, mrežne stranice Hrvatskoga slavističkog odbora, pomalo iznenađujuće, ne nude opće informacije o ovoj temi. Povijesni pregled

hrvatske slavistike, zbornici radova domaćih znanstvenika, organizacija rada Međunarodnoga i Hrvatskoga slavističkoga odbora, kao i način sudjelovanja na budućim kongresima teme su koje bi potencijalno mogle privući mnoge zainteresirane za kroatističku i slavističku znanost.

Ovaj Međunarodni slavistički kongres organizirali su Međunarodni slavistički odbor, Savez slavističkih društava Srbije, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu i Srpska akademija nauka i umetnosti. Imao je, kao i prethodni kongresi, visoko pokroviteljstvo iz svijeta politike na čelu s Aleksandrom Vučićem, predsjednikom Republike Srbije. Prema riječima organizatora, sudionici kongresa dolazili su iz 43 zemlje.

Međunarodni slavistički kongres tradicionalno se dijeli na plenarna izlaganja, sekcije, tematske blokove i okrugle stolove. Sjednice sekcijских skupina organizirane su u 43 bloka (nalik na podjelu Međunarodnoga slavističkog odbora na povjerenstva), od pra-